

Спеціалізованій вченій раді Д 44.877.02
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
Пантелеймоненка Андрія Олексійовича
на дисертацію Чинчика Анатолія Анатолійовича
на тему «Розвиток доктрини оподаткування в українській економічній
думці другої половини ХІХ – початку ХХ ст.»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія
та історія економічної думки

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Світовий досвід переконливо свідчить про те, що успішність розвитку національної економіки значною мірою залежить від гнучкості й адекватності державної податкової політики, оскільки вона має безпосередній вплив на економічні процеси, у тому числі й на коливання рівня економічної активності населення.

Ця обставина й обумовлює актуальність теми дисертації А. А. Чинчика. Дисертація на тему «Розвиток доктрини оподаткування в українській економічній думці другої половини ХІХ – початку ХХ ст.» відображає концептуальні засади українських вчених другої половини ХІХ – початку ХХ ст., що сприяли розвитку доктрини оподаткування.

**Зв'язок роботи з державними науковими програмами,
планами, темами**

Дисертація А. А. Чинчика виконано згідно з планами науково-дослідних робіт кафедри фінансово-економічної безпеки та

ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»	
Банківського бізнесу	
Вхідний № <u>27-21/40</u>	
« <u>20</u> » <u>Березня</u> 20 <u>17</u> р.	
Кількість аркушів	
основн.докум. <u>7</u>	додат. <u>—</u>

Львівського торговельно-економічного університету, за темою «Фінансове забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України» (номер державної реєстрації 0115U004090). Внесок автора у межах названої теми знайшов відображення в обґрунтовані теоретичних положень і рекомендацій щодо впливу оподаткування на розвиток національної економіки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі, відповідають меті і задачам, які вирішено в результаті дослідження. Водночас отримані результати орієнтовані на використання основних ідей вітчизняних вчених другої половини ХІХ – початку ХХ ст. щодо формування державної податкової політики в сучасній українській практиці.

Достовірність наукових положень, одержаних автором при виконанні дослідження, підтверджується вивченням широкого кола праць українських і зарубіжних вчених з питань оподаткування, використанням іншої важливої інформації, що була кваліфіковано опрацьована і систематизована з використанням відповідних наукових методів.

У роботі здобувачем проаналізовано значний обсяг інформації для з'ясування сутності теоретичних, методичних і прикладних аспектів удосконалення системи оподаткування.

Обґрунтованість і достовірність результатів наукових досліджень, висновків і рекомендацій підтверджується їх апробацією у ході участі автора в роботі дев'яти наукових конференцій.

Ознайомлення з дисертацією А.А. Чинчика свідчить про те, що здобувачеві вдалося підготувати пропозиції та рекомендації, що

характеризуються новизною.

Найсуттєвіші наукові результати, одержані у процесі досліджень та їх обґрунтування

1. Розроблено концепцію дослідження «доктрини оподаткування» в українській економічній думці, сутність якої полягає в сукупності поглядів при аналізі основних теоретичних засад оподаткування та поєднанні логічно-історичного, просторово-часового і системного підходів, що є досить сміливим кроком автора на шляху до з'ясування актуальної наукової проблеми.

2. Удосконалено визначення змісту економічних категорій «податок», «податкова система» та «податкова політика», згідно з яким: податок – це інструмент державного регулювання суспільних й економічних відносин, використання якого закріплене законодавчо та дозволяє державі утверджувати право стягнення і перерозподілу фінансових ресурсів згідно поточних потреб; податкова система – певна цілісність та обґрунтований підбір податків, зборів, обов'язкових платежів в установленому законом порядку механізму їх нарахування і стягнення, що в кінцевому результаті забезпечує мобілізацію фінансових ресурсів на соціально-господарські потреби; податкова політика – це система заходів органів державної влади у різнорівневій взаємодії з приводу використання податкового інструментарію для мобілізації фінансових ресурсів й формування бюджетних фондів, що дозволяє здійснювати обґрунтований перерозподіл коштів з метою задоволення необхідних суспільних потреб. Запропоновані визначення демонструють авторське бачення сутності ключових термінів, і є суттєвим доробком у розвиток категоріального апарату для досліджень проблем оподаткування.

3. Набула подальшого розвитку наукова оцінка теоретичного доробку українських вчених другої половини XIX – початку XX ст. у розроблення

концептуальних засад доктрини оподаткування, зокрема: І. Франка і В. Навроцького у вигляді аналізу соціально-економічних умов, податків, податкової системи та податкової політики на західноукраїнських землях; державного діяча-реформатора М. Бунге у вигляді наукового обґрунтування реформ державного управління та оподаткування. Названий результат дослідження є суттєвим науковим внеском автора щодо узагальнення теоретичної спадщини представників вітчизняної економічної думки другої половини ХІХ – початку ХХ століття.

Повнота викладу основних положень, висновків та результатів в опублікованих роботах

За результатами наукових досліджень опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 6,06 друк. арк., із яких особисто автору належать 5,57 друк. арк., у т. ч.: 9 статей у наукових фахових виданнях (із них 6 – у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз) та 6 праць – у інших виданнях.

Аналіз публікацій за темою дослідження дає підстави стверджувати, що вони відображають основні положення дисертації та автореферату.

Практична значимість результатів дослідження

Висновки та практичні рекомендації, розроблені автором у ході дослідження, відображають методичні та прикладні аспекти щодо розвитку сучасної податкової системи України.

Рекомендації та пропозиції, що містяться в дисертації, використано:

- Головним управлінням Державної фіскальної служби у Київській області (довідка № 94/ч/10-36-04-01-19 від 05.09.2016 р.).

- Товариством з додатковою відповідальністю «Страхова компанія «СПЕЙР» (довідка №09/16-69/01 від 26.09.2016 р.).

- Білоцерківським інститутом економіки та управління Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» при викладанні навчальних дисциплін «Історія економіки та економічної думки», «Фінанси» та «Податкова система» (довідка № 192/11 від 06.10.2016 р.).

Розроблені у дисертації теоретичні положення та практичні рекомендації можуть стати основою для подальших наукових досліджень. Їх можна врахувати при розробці практичних заходів щодо реформування податкової системи та вироблення ефективних засад фіскальної політики України.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

За змістом дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановлених вимог, при цьому автореферат ідентично узагальнює та відображає основні положення, викладені у дисертації.

Дискусійні положення, недоліки і зауваження щодо змісту дисертації

Віддаючи належне вказаним позитивним сторонам дисертаційного дослідження А.А. Чинчика, слід висловити окремі зауваження та побажання, що спонукають до дискусії.

1. Потребує пояснення доцільність включення до розділу 1 дисертації детального опису процесу становлення податкової системи України, що виходить далеко за межі досліджуваного автором періоду.

2. Зміст дисертації значно виграв би, у разі висвітлення ідей М.І. Туган-Барановського (с. 34) щодо неприбуткової природи кооперативних організацій, що не втрачають і сьогодні своєї теоретичної та практичної

цінності.

3. Авторський рисунок 3.1 «Реформа в системі оподаткування Миколи Бунге та її очікувані наслідки» виглядав би логічно завершеним у разі відображення в ньому оцінки результативності здійснених заходів.

4. Редакційно недосконалими є окремі висловлювання автора, наприклад: «затребувана функціональність податкової системи в Україні» (с. 18); «...розуміння податкової політики слід посилювати в значенні суспільної довіри, формування громадянського обов'язку сплати податків.» (с. 19), «...моральні аспекти та інші негативні економічні наслідки від кріпацтва...» (с. 82) тощо.

5. Висновки до розділів і загальні висновки доцільно було б підсилити, наголошуючи на науково-практичному значенні узагальнених у ході дослідження ідей та досвіду.

Проте, у цілому дисертацію виконано на належному науковому рівні, а зазначені недоліки не зменшують його наукового та практичного значення роботи.

Загальні висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертація А.А. Чинчика. на тему «Розвиток доктрини оподаткування в українській економічній думці другої половини ХІХ – початку ХХ ст.» є завершеною науковою працею, спрямованою на вирішення конкретної наукової проблеми, пов'язаної з комплексним теоретико-методологічним дослідженням доктрини оподаткування в українській фінансово-економічній думці другої половини ХІХ – початку ХХ ст. та виявленні особливостей і закономірностей її розвитку. Дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 із змінами і

доповненнями, затвердженими Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор – Чинчик Анатолій Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук із спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент –
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії
та прикладної економіки

Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»

А.О. Пантелеймоненко

